

В. І. ТЮТЮГІН, М. А. РУБАЩЕНКО

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Особлива частина

**Посібник
для підготовки до заліків та іспитів**

Відповідальний редактор
професор *В. І. Тютюгін*

7-ме видання, перероблене і доповнене

Харків
«Право»
2024

Тютюгін В. І.

Т98 Кримінальне право України. Особлива частина : посіб. для підгот. до заліків та іспитів / В. І. Тютюгін, М. А. Рубашенко ; відп. ред. В. І. Тютюгін. – 7-ме вид., перероб. і допов. – Харків : Право, 2024. – 192 с.

ISBN 978-617-8448-27-1

Посібник підготовлено відповідно до навчальної програми курсу з «Кримінального права України» (Загальна та Особлива частини) з урахуванням змін і доповнень, внесених до КК України станом на 1 квітня 2024 року. У ньому дано стислі відповіді на питання, які виносяться на заліки, курсові іспити та єдині державні кваліфікаційні іспити (атестацію) із цієї дисципліни. У підрядкових посиланнях до окремих питань і статей КК наведено посилання на відповідні рішення Конституційного Суду України, постанови пленумів Верховного Суду України. У тексті посібника дано посилання на релевантні правові позиції (висновки) Верховного Суду з питань, які були предметом його розгляду. Наприкінці посібника запропоновано перелік навчальної та монографічної літератури для самостійної підготовки студентів до заліку й іспиту, написання курсових (контрольних) робіт і наукових доповідей та статей.

Попереднє, 6-те, видання посібника побачило світ у 2023 р.

Призначений для студентів (слухачів, курсантів) юридичних навчальних закладів і юридичних факультетів усіх форм навчання. Може бути корисним абітурієнтам, аспірантам, науковим і практичним працівникам, а також вступникам до магістратури при підготовці до правничого ЗНО.

УДК 343.2/7(477)(075)

- © Тютюгін В. І., Комаров О. Д., Рубашенко М. А., 2016
- © Видавництво «Право», 2016
- © Тютюгін В. І., Рубашенко М. А., переробка, доповнення, 2024
- © ТОВ «Видавничий дім «Право», 2024

Зміст

Перелік умовних скорочень	10
Передмова	12
1. Поняття і система Особливої частини кримінального права України.....	15
2. Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади (ст. 109 КК).....	16
3. Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України (ст. 110 КК).....	17
4. Державна зрада (ст. 111 КК).....	18
5. Посягання на життя державного чи громадського діяча (ст. 112 КК).....	19
6. Диверсія (ст. 113 КК)	20
7. Відмежування диверсії (ст. 113 КК) від умисного знищення або пошкодження майна (ст. 194 КК) та терористичного акту (ст. 258 КК).....	21
8. Шпигунство (ст. 114 КК)	22
9. Умови звільнення від кримінальної відповідальності за державну зраду та шпигунство (ч. 3 ст. 111, ч. 2 ст. 114 КК)	23
10. Поняття, ознаки та види вбивства	24
11. Умисне вбивство (ч. 1 ст. 115 КК).....	25
12. Умисне вбивство за обтяжуючих обставин (ч. 2 ст. 115 КК)	25
13. Умисне вбивство за пом'якшуючих обставин (ст.ст. 116–118 КК).....	30
14. Вбивство через необережність (ст. 119 КК).....	32
15. Доведення до самогубства (ст. 120 КК)	33
16. Поняття, загальні ознаки та види тілесних ушкоджень	34
17. Умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121 КК)	36
18. Відмінність тяжкого тілесного ушкодження, що спричинило смерть потерпілого (ч. 2 ст. 121 КК), від умисного вбивства (ст. 115 КК) та вбивства через необережність (ст. 119 КК).....	38
19. Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 122 КК).....	39
20. Умисне легке тілесне ушкодження, його види (ст. 125 КК).....	40
21. Тілесні ушкодження, спричинені за пом'якшуючих обставин (ст.ст. 123 і 124 КК)	40
22. Побої і мордування (ст. 126 КК) та їх відмінність від тілесних ушкоджень.....	42

23. Катування (ст. 127 КК).....	43
24. Погроза вбивством (ст. 129 КК). Відмежування від готування до вбивства та замаху на вбивство	44
25. Зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби (ст. 130 КК)	45
26. Зараження венеричною хворобою (ст. 133 КК).....	46
27. Незаконне проведення абортів або стерилізації (ст. 134 КК)	47
28. Залишення в небезпеці (ст. 135 КК)	48
29. Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані (ст. 136 КК), та його відмежування від залишення в небезпеці (ст. 135 КК).....	49
30. Відмежування ненадання допомоги хворому медичним працівником (ст. 139 КК) від неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником (ст. 140 КК)	51
31. Незаконне проведення дослідів над людиною (ст. 142 КК).....	52
32. Порушення встановленого законом порядку трансплантації анатомічних матеріалів людини (ст. 143 КК).....	53
33. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини (ст. 146 КК).....	54
34. Захоплення заручників (ст. 147 КК)	55
35. Торгівля людьми (ст. 149 КК).....	56
36. Зв'язування (ст. 152 КК)	58
37. Сексуальне насильство (ст. 153 КК)	60
38. Кваліфікуючі (особливо кваліфікуючі) ознаки зв'язування і сексуального насильства	60
39. Відмежування розбещення неповнолітніх (ст. 156 КК) від учинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку (ст. 155 КК)	62
40. Перешкоджання здійсненню виборчого права або права брати участь у референдумі, роботі виборчої комісії або комісії референдуму чи діяльності офіційного спостерігача (ст. 157 КК).....	63
41. Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної, регіональної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками (ст. 161 КК).....	64
42. Ухилення від сплати аліментів на утримання дітей (ст. 164 КК). Ухилення від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків (ст. 165 КК).....	66
43. Грубе порушення законодавства про працю (ст. 172 КК) і грубе порушення угоди про працю (ст. 173 КК).....	67

44. Порушення авторського права і суміжних прав (ст. 176 КК).....	69
45. Порушення недоторканності приватного життя (ст. 182 КК).....	70
46. Поняття та система кримінальних правопорушень проти власності (ст.ст. 185–198 КК).....	71
47. Предмет кримінальних правопорушень проти власності	72
48. Крадіжка (ст. 185 КК).....	74
49. Грабіж (ст. 186 КК) та його відмежування від крадіжки (ст. 185 КК).....	75
50. Розбій (ст. 187 КК) та його відмежування від «насильницького» грабежу (ч. 2 ст. 186 КК)	78
51. Вимагання (ст. 189 КК) та його відмежування від розбою (ст. 187 КК).....	80
52. Шахрайство (ст. 190 КК) та його відмежування від крадіжки (ст. 185 КК) та грабежу (ст. 186 КК).....	82
53. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК). Відмежування привласнення чи розтрата чужого майна від крадіжки (ст. 185 КК).....	84
54. Кваліфікуючі (особливо кваліфікуючі) ознаки викрадення чужого майна	86
55. Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою (ст. 192 КК) та його відмежування від шахрайства (ст. 190 КК)	88
56. Незаконне привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї (ст. 193 КК).....	90
57. Умисне знищення або пошкодження майна (ст. 194 КК)	91
58. Погроза знищення майна (ст. 195 КК)	93
59. Необережне знищення або пошкодження майна (ст. 196 КК)	93
60. Порушення обов’язків щодо охорони майна (ст. 197 КК).....	94
61. Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного кримінально протиправним шляхом (ст. 198 КК)	95
62. Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів (ст. 199 КК)	96
63. Контрабанда (статті 201, 201 ¹ , 201 ³ і 201 ⁴ КК)	97
64. Протидія законній господарській діяльності (ст. 206 КК)	99
65. Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 209 КК).....	101

66. Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) (ст. 212 КК)	103
67. Шахрайство з фінансовими ресурсами (ст. 222 КК) та його відмежування від шахрайства (ст. 190 КК).....	104
68. Створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній (ст. 255 КК)	106
69. Бандитизм (ст. 257 КК) та його відмінність від розбою (ст. 187 КК).....	108
70. Терористичний акт (ст. 258 КК).....	110
71. Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності (ст. 259 КК).....	112
72. Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 262 КК)	113
73. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК).....	114
74. Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів (ст. 264 КК).....	116
75. Порушення вимог законодавства про охорону праці (ст. 271 КК)	117
76. Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту (ст. 276 КК)	118
77. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (ст. 286 КК)	119
78. Випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації (ст. 287 КК)	122
79. Незаконне заволодіння транспортним засобом (ст. 289 КК) та його відмежування від кримінальних правопорушень проти власності.....	123
80. Групове порушення громадського порядку (ст. 293 КК) та його відмежування від хуліганства (ст. 296 КК).....	125
81. Масові заворушення (ст. 294 КК)	126
82. Хуліганство (ст. 296 КК)	127
83. Втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність (ст. 304 КК)	128
84. Предмет кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (ст.ст. 305–312, 314–316, 320 КК)	130

85. Спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів (ч. 4 ст. 307, ч. 4 ст. 309, ч. 4 ст. 311 КК)	131
86. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 307 КК)	133
87. Розголошення державної таємниці (ст. 328 КК).....	134
88. Втрата документів, що містять державну таємницю (ст. 329 КК) та її відмежування від розголошення державної таємниці (ст. 328 КК).....	135
89. Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ст. 342 КК).....	137
90. Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу (ст. 345 КК).....	138
91. Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця (ст. 348 КК) та його відмежування від умисного вбивства у зв'язку з виконанням потерпілим службового або громадського обов'язку (п. 8 ч. 2 ст. 115 КК).....	140
92. Самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи (ст. 353 КК).....	141
93. Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань (ст. 355 КК) та його відмежування від вимагання ст. 189 КК).....	142
94. Самоправство (ст. 356 КК)	144
95. Поняття та ознаки офіційного документа як предмета кримінального правопорушення (примітка до ст. 358 КК).....	144
96. Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів (ст. 358 КК)	145
97. Поняття службової особи та її види за кримінальним правом України (ч.ч. 3–4 ст. 18, пп. 2–3 примітки до ст. 364 КК).....	147
98. Суб'єкт кримінальних правопорушень, вчинених у сфері професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг	149

99. Неправомірна вигода як предмет кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг (примітка до ст. 364 ¹ КК).....	150
100. Зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК) та його відмежування від заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовим становищем (ч. 2 ст. 191 КК).....	151
101. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу (ст. 365 КК)	154
102. Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365 ² КК).....	156
103. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК).....	156
104. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК) та його відмежування від підкупу працівника підприємства, установи чи організації (ст. 354 КК).....	158
105. Незаконне збагачення (ст. 368 ⁵ КК).....	160
106. Службове підроблення (ст. 366 КК)	161
107. Службова недбалість (ст. 367 КК) та її відмежування від зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК).....	162
108. Поняття та ознаки одержання неправомірної вигоди, поєданого з вимаганням (ч. 4 ст. 354, ч. 3 ст. 368, ч. 4 ст. 368 ³ , ч. 4 ст. 368 ⁴ , ч. 3 ст. 369 ² КК)	164
109. Звільнення від кримінальної відповідальності за пропозицію, обіцянку або надання неправомірної вигоди працівникові підприємства, установи чи організації, службовій особі або особі, яка надає публічні послуги (ч. 5 ст. 354 КК).....	166
110. Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності (ст. 372 КК).....	167
111. Посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя (ст. 379 КК).....	168
112. Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення кримінального правопорушення (ст. 383 КК).....	169

113. Введення в оману суду або іншого уповноваженого органу (ст. 384 КК) та його відмежування від завідомо неправдивого повідомлення про вчинення кримінального правопорушення (ст. 383КК).....	170
114. Дії, що дезорганізують роботу установ виконання покарань (ст. 392 КК).....	171
115. Пропаганда війни (ст. 436 КК).....	172
116. Геноцид (ст. 442 КК).....	173
117. Посягання на життя представника іноземної держави (ст. 443 КК).....	174
118. Найманство (ст. 447 КК).....	175
Література для самостійної підготовки	178

Навчальне видання

Тютюгін Володимир Ілліч
Рубашенко Микола Анатолійович

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Особлива частина

Посібник
для підготовки до заліків та іспитів

Відповідальний редактор
професор *В. І. Тютюгін*

7-ме видання, перероблене і доповнене

Видається в авторській редакції
Технічний редактор *А. Т. Гринченко*

Підписано до друку 01.05.2024. Формат 60×84/16.
Ум. друк. арк. 11,2. Обл.-вид. арк. 9. Тираж 100 пр. Зам. № 78

ТОВ «Видавничий дім «Право»,
вул. Харківських Дивізій, 11/2, м. Харків, Україна
Для кореспонденції: а/с 822, м. Харків, 61023, Україна
Тел.: (050) 409-08-69, (067) 574-81-20, (063) 254-50-84
Вебсайт: <https://pravo-izdat.com.ua>

E-mail для замовників послуг: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для покупців: sales@pravo-izdat.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8024 від 05.12.2023

Виготовлено ТОВ «Промарт»,
вул. Весніна, 12, Харків, 61023, Україна
Тел. (057) 717-25-44
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5748 від 06.11.2017